

Нюр

Уллу Ата журт уруш
бошалгъанлы – 76 жыл

2021

6+

ISSN 0207 – 6543

1-чи май – Урунууну байрам кюню! Иш ахлусу адамны ариулугъун кѳргюзтген, жангырыу келтирген, аллына къаратхан жаз кюню.

9-чу май – Хорламны кюню. 1945 жылны май айында Уллу Ата журт уруш бизни хорламыбыз бла бошалгъанды. Сизни барыгъызны да май айны жарыкъ байрамлары бла алгъышлайбыз. Саулукълу, насыплы да болуп, кѳп жылланы жашагъыз.

«НЮР»

Владимир ХАРИТОНОВ

ХОРЛАМ КЮНЮ

Ол Хорлам кюн, нѳ, о нѳ узэгъ эд ол,
Кюл-кѳмюр урходукда кѳрюнмей жол,
Ненча къычырым тумаладыкъ кери,
Жуукълашдыралмай ол кюнню бери!

Бу Хорлам кюнюдю – ушкок от ийиси,
Бу байрамды, чал да этдирген кеси ...
Бу къууанчды, кѳз жаш агъызгъан кѳзю!
Бу Хорлам Кюнюдю! Бу Хорлам Кюнюдю!

Кечеси, кюню да от алып ичин,
Журтубуз, кѳз къысмай, кючледи кючюн,
Кечеси, кюню да тѳкгенлей терин,
Жуукълашдыралмай бу кюнню бери!

Анам! Ол отдан а азыбыз чыкъды,
Чабалсам эди уа бу эрттен чыкъда!
Къыдырып чыкъдыкъ да жарымын Жерни,
Жуукълашдыралмай бѳ кюнню бери!

Бу Хорлам кюнюдю – ушкок от ийиси,
Бу байрамды, чал да этдирген кеси ...
Бу къууанчды, кѳз жаш агъызгъан кѳзю!
Бу Хорлам Кюнюдю! Бу Хорлам Кюнюдю!

МАЛКЪАР ХАЛКЪНЫ ГЕНЕРАЛЛАРЫ

Генерал-майор
Зокаланы Валерий

Аскер кьуллукьну, Ата журтларын кьоруулауну баш борчларына санагъан жигитлени араларында малкъар халкьны жашлары да бардыла.

Генерал-лейтенант
Бепайланы Суфьян

Зокаланы Валерий аскер кьуллукьда Волга тийресинде ич аскерлени таматасыны экинчисине дери кьютюрюлген эди. Нальчик шахарны 8-чи школу Валерийни атын жюрютеди.

Бызынгылы жаш **Аттоланы Борис** Юг Осетияда Кьоркьуусузлукьну кьырал комитетини председатели болуп тургъанды.

Отставкадагы генерал-лейтенант **Бепайланы Суфьян** «Алан» жамауат биригиуню советини председателиди.

Огъары малкъарлы жаш **Къарчаланы Харун** а Чукоткада, Оренбург областьда Кьоркьуусузлукьну федеральный службасыны таматасы болгъанды.

Генерал-лейтенант
Аттоланы Борис

Генерал-майор
Къарчаланы Харун

Багъалы сабийле, быллай даражагъа жетер ючюн, бу сыйлы адамла школда иги окьугъандыла, таматалагъа намыс этгендиле, кьайда айлансала да, малкъар халкьны атын иги бла айтдыра келгендиле. Сиз да алагъа ушаргъа итинигиз!

БОТТАЛАНЫ Рума

СТАЛИНГРАД

«Мен не ючюн уруш этгенме?..»

Чымаланы Рамазан 1910 жылда Кенделенде тууганды. Сталинград урушну жигитиди. Душман пулемётну ауузуна кесин атып, аскерни алгъа барырына себеплик этгенледенди. Ауур жаралы болуп, госпитальгъа ашырылады. Игиге айланганлай, Алтайда танка заводда ишлерге жибередиле. Халкъы кечюрюлгенин анда биледи. 1945 жылда, юйюрюн излей: «Мен не ючюн уруш этгенме? Мени юйюрюмю не ючюн кечюргенсиз?..» дегенни айтып, Сталинни аты бла письмо жазады. Жауап да алады. «Сталинград сермешни жиги-

ти Чымаланы Рамазанны юйюрю бла бирге туугъан элине кьайтарыргъа», – деген буйрукъгъа СССР-ни Баш Советини Президиумуну Председатели Н.М. Шверникни кьолу салынып эди.

1946 жылда Туугъан жерине кьайтып келеди. Чымаланы Рамазанны юйюрю болмаса, кечгюнчюлюк жыллада кьырал буйрукъ бла ызына кьайтхан, юйюр угъай да, жангыз адам да болмагъанды.

Урушха кетгинчи, Тырныаууз магъадан комбинатны управляющийи эди. Аны орунунда ишлеген полковникни башха жерге кечюрюп, кеси ишине кьайтарадыла. Ол кезиуде анасы ауушады. Аны туугъан элинде асырап, дагъыда, ахлу-жууукъсуз, элсиз, миллетсиз мында болалмай, 1949 жылда Кьыргызстаннга, Джалал-Абадха кьайтып барады. 1957 жыл жангыздан халкъы бла бирге Ата журтуна кьайтады. Урушда этген батырлыгъы ючюн эки кере да Кьызыл Жулдузну ордени бла, кеп майдалла бла саугъаланганды.

Ол 1962 жылда ауушханды. Жаннетли болсун.

Аппамы хапары

Бу хапарны уа манга Чымаланы Рамазанны туудугъу Валерий айтхан эди: «Экинчи классда окъуй эдим. 9-чу Май кюню. Школда ветеранла бла тюбешиу болду...

Юйге келгенимде, Аппам Кьуран окъуй тура эди.

– Аппа, – дедим, – школгъа бюгюн ветеранла келдиле. Сен келмединг. Айтмадынг урушну юсюнден, – деп, келкьалды болуп сюелдим аллында.

СЕРМЕШНИ ЖИГИТИ

Билеме да – Аппам, Ата журтубузну кьоруулай, төрт жыл уруш этгенин. Ёшюнюне такьмагъанлыкьгъа, кеп ордени, майдаллары да болгъанын...

Къуранын окъуп бошап, кезюме къарады да, сабыр ауазы бла:

– Балам, – деди, – ...мен... урушда... къаннга боялгъанма, – деди.

Андан башха зат айтмай, сагъышлы тынгылап къалды. Мен да сёз кьошмадым.

Ма андан бери – 60 жыл. Ол кюн Аппамы айтханын бюгюн да унуталмайма. «Нек айтды Аппам алай?» – деп, кеп сагъыш эте эдим. Сора ангы-

лагъан эдим: «Балам, урушда, адам жоюлгъан жерде, кьууаныр, махтаныр зат да болмайды. Байрам кюн, барып, сабийлени алларында хапар айтырча...» – дегенлиги эди, баям.

Да, хоу, Ата журтуна уруш бла келген душман бла сермешгенде, башха мадары болмай эсе да, адам къаннга боялады. Уруш адамгъа этмез затын этдиреди.

Уллу киши болгъанымда да, ол сёз эсимден кетмей туруп, урушда жоюлгъанлагъа, саулагъа да сууаплыгъы жетсин деп, бахчасындан атам жер бёлөп, Къуран окъугъан Аппама атап, межгит ишлетгенме...»

Адамла арасында

Ол межгит ачылыр кюн ары мен да чакъырылдым. Къурлай бармайым деп, Кязим хажини кесим жарашдыргъан, басмадан жангы чыкьгъан китабын алып бардым.

Межгит аллында кеп адам. Валерий да орталарында.

Саламлашдыкь. Кьолумда китапха сагъайдыла да, кьолдан-кьолгъа ётдюре ажашдырмасынла деп, Китапны алайда окъуна Валерийге берип кьояр акъыл этдим. Не китап болгъанын, алайдагъыла бары да эшитирча айтдым:

– Кязим хажини назмулары, дин чыгъармалары кеси жазгъан халларында басмаланган биринчи китабыды бу. Ол сен ишлетген межгитде – Аллахны юйюнде – туругъа тийишли, – деп, китапны кьолуна тутдурдум.

Валера, китапны алып:

– Сау бол, – деди, – бек сыйлы саугъады Кязим хажини китабы межгитге. Алай ма бу жашла къатында Китапны ачайым да, биринчи не сёзю бар эсе – ол сенсе. Ким болгъанынги,

къаллай ниет бла келгенинги билейик, ыразымыса? – деди.

– Ыразыма!..

Жыйылгъанла, кез туураларында ачыллыкь сёзге кюлюрге хазыр болуп, китапха къарап тохтадыла. Валера китапны орта сюремин эки кьол аязында шош ачды. Окъуду:

«Аллах, адамла арасында чекни

Кетерир болсанг, нек тураса да, нек?..»

Ол кюлюрге хазырланып тургъан жашла да, мен да, кьулагъыбызгъа ийнанмагъанча, кезюбюз бла кёрюрге китапха ийилдик: 248-чи бетинде бек биринчи тизгинде бек биринчи сёзю тюз ма алай жазылып тура эди...

Кюлген болмады... Сейирсиндиле...

– Энди ыразымыса? – дедим Валерийге.

– Ыразыма! – деп, мени олсагъатда кёргенча, жангыдан кьучакълады.

Дин жазмаларын китап этип чыгъаргъаным ючюн, Кязим хажини назмусу мени ма алай кьууандыргъан эди.

КУЛИЙЛАНЫ Хажимуса

ЖАШИЛ МАЙ

Май байрам келди бизге,
Кёк дарийлерин кийип,
Терекле ариу чагъып,
Кими да жибек ийип.

Каштанла сыргала тагъып,
Гюлле да капол ачып,
Май ма алай келеди,
Дуниягъа нюр чачып.

Акъ тонланы тешдирип,
Жашил кийим кийдирген,
Жаша, жаша, ариу май,
Кесин халкъгъа суюдюрген.

Жалангач тереклени
Кийиндирген жашил май,
Сыйлы майны ызындан
Келир бизге кызыу жай.

АБАЙЛАНЫ Тамила

ТОГЪУЗУНЧУ МАЙ

Хорламны кызыл байрагъы
Желде ариу ойнайды.
Бир тизгинге тизилип
Жамауат ёхтем атлайды.

Майдаллары жылтырай,
Тизгинде бир-бирлерин сакълай,
Барадыла ветеранла,
Бар миллетни тансыкълай.

Гюллю хансла саладыла
Эсгертме ташны аллына,
Жаш жүрекни жарсытадыла
Сын ташлада жазыула.

Абайланы Тамила

ЁМЕЗЛАНЫ Мурадин

ХОРЛАМ КЮНЮ

Бюгюн 9-чу Майды.
Бек сыйлыды байрамы.
Мен ёхтемме! Шууулдайды
Деу Журтну да байрагъы.

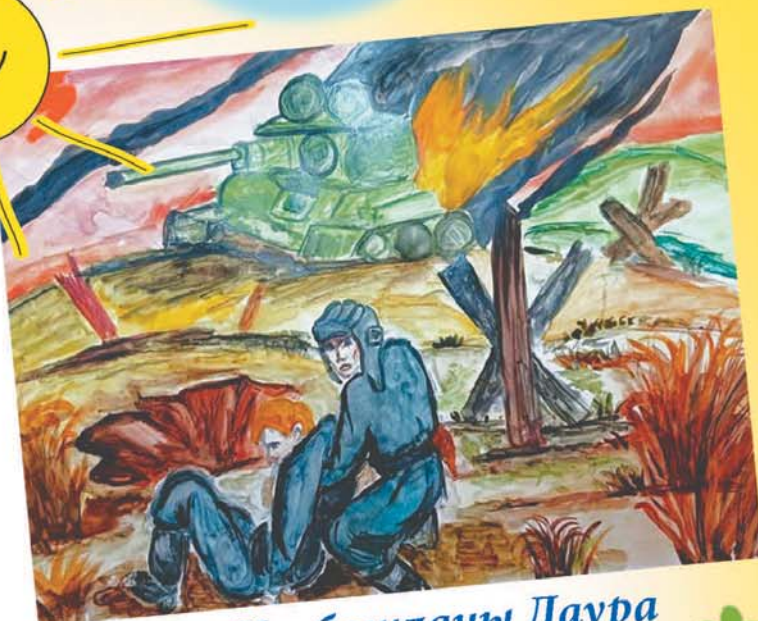
Жай кюн бир ариу тийгенди,
Къууанчлыды хар адам.
Парадда барама мен да,
Къолумдан тутуп аппам.

Деу Хорлам бла къайтханды
Ол. Майдаллары да бар.
Радиобуз да айтханды
Аппамдан сейир хапар.

Ол жигитча сермешгенди,
Тунчугъа уруш отда.
Кёгюбюз чууакъды энди,
Учмай жау самолётла.

Бюгюн 9-чу Майды.
Эм сыйлыды байрамы.
Мен ёхтемме! Шууулдайды
Деу Журтну да байрагъы.

Сур уруш къозгъалмай, энди
Жокъ болсун оту, кюлю.
Жаз башы бла келгенди
Хорламны сыйлы Кюню

Ульбашланы Лаура

Хаджиланы Эльдар

САРДИЯНЛАНЫ Камила

КЪУУАНЧ КЮН

Тогъузунчу май – Хорлам байрам,
Жаз башы Уллу байрам.
Тёгерек байракъ толгъан кюн,
Жюрекле уа мудах болгъан кюн.

Урушда къалгъандыла кёпле,
Ала турурла адам жюрекледе –
Къууанч келтиргенле журтубузгъа,
Мамыр жашау а – дуниягъа.

Сардиянланы
Камила

«Журтубузгъа саугъа болду ауазынг...»

Отарланы Омар 1916 жылда 10-чу майда Гирхожан элде туугъанды (бу сагъатда алайда Тырнаууз шахар орналыпды). Уллу юйюрге ол эм гитче, сегизинчи, сабий эди. Анасындан ёксюз къалгъан жашчыкъны атасы кеси бла бирге къошха элте эди. Омар анда эшитгенди къойчуладан халкъ жырланы. Таматаладан бир талай жырны кёлден билип, кеси да жырлап башлайды. Школгъа баргъанында, аны ол хунерин устазла, нёгерлери да кёредиле. Ол заманда пионерле айтхан белгили жырланы, Граждан урушда жазылгъан жырланы да малкъар, орус тилледе да айта эди Омар.

Озгъан ёмюрню 30-чу жылларында бизни республикада культура жаны бла кёп ахшы ишле боладыла: Малкъар хор

къуралады, Малкъар театр ачылады, тепсеу эм жыр ансамбль кесини атын кенг белгили этеди. Жангы къурала тургъан Малкъар хоргъа жырчыла керек болуп, Омарны элине Нальчикден адамла барадыла. Отарланы жашларыны жыргъа усталыгъын биргесине окъугъанла билдиредиле. Аны жыр айтханын эшитгенлей окъуна, ишге чакъырадыла.

Алай бла 1938 жылда Отарланы Омар Къабарты-Малкъарны къырал тепсеу эм жыр ансамблинде солист болуп ишлеп башлайды (малкъар хор ансамбльни санына киргенди). Ол анда огъурлу адамла, белгили композиторла бла танышады. Александр Покровский хорну башчысы эди, Арсений Авраамов бла Трувор Шейблер таулу жашха жыр айтыуда кёп тюрлю жашырынны ачыкъ этгендиле. Ала, уллу устала, Омарны кесин сахнада тутаргъа, культурагъа да юйретгендиле.

Аладан алгъан дерслери бош кетгендиле. Отар улу сахнадан болсун неда радиоданмы тынгылагъандыла анга, бир сёзю жутмай эшитдиргенди алагъа, хар жыргъа керек халны таба билгенди. Сёз ючюн, нарт жырланы айтса, Дебет кеси чыкъгъан кибик эди сахнагъа, чам жыргъа да алаамат тап келишгенди аны ауазы, ёню да.

Омар къуру жырчы туюл эди. Ол къарачай-малкъар халкъ жырланы сакълауда да къойгъанды кесини ызын. Отар улу кёлюнден 300-400 жыр билгенди. Аланы 100-ге жууугъун композиторла Аслан Дауров бла Этчеланы Музафар ноталагъа салгъандыла. 2001 жылда, Отарланы Омар жарашдырып, «Эльбрус» китап басмада «Къарачай-малкъар халкъ жырла» деген жыйымдыкъ чыкъгъанды.

Анда нарт жырла, тарых-жигитлик жырла, кюйле, сабийлеге жораланган жырла эм башхала да бардыла.

Жыр халкыны жаныды дейдиле. Бизни ата-бабаларыбыз алагъа кеслерини къууанчларын, бушууларын, умутларын, тилеклерин да сыйындыргъандыла. Бурунгу жырлагъа къарачай-малкъар халкыны тарыхы да киргенди. Сабий жырлагъа анала, аммала битеу сыймекликлерин сый-

ындыргъандыла, балачыкыны къубултхандыла, анга насыплы жашау тилегендиле. Сабийле айтыучу чам жырла да болгъандыла. Омар жарашдыргъан китапда беш сабий жырчыкъ барды. Сизни «Баппахан» деген бла шагъырей этебиз.

САРАККУЛАНЫ Асият

БАППАХАН

The image displays a musical score for the song 'Baappa Khan'. It consists of four staves of music in a 2/4 time signature, with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first line of lyrics is 'Бап - бап - бап - па - хан,'. The second line is 'бап - па - бап - па - бап - па - хан!'. The third line is 'Юй тю - бюн - де са - ры те - ке,'. The fourth line is 'сан - ды - ракъ - гъа ба - рыр те - ке.'.

Бап - бап - бап - па - хан,
бап - па - бап - па - бап - па - хан!
Юй тю - бюн - де са - ры те - ке,
сан - ды - ракъ - гъа ба - рыр те - ке.

*Бап-бап-баппахан,
Баппа-баппа-баппахан!
Юй тюбюнде сары теке,
Сандыракъгъа барыр теке.*

*Жигейчиги жары теке,
Ашагъаны тары теке,
Ичгенчиги боза теке,
Текелени оза теке.*

*Таш юсюне мине теке,
Къош ичине кире теке,*

*Бурма теке, тура теке,
Къая ранда тура теке.*

*Агъач къабукъ къыра теке,
Жашчыкъланы ура теке,
Чырпы бюксем, къыркъа теке,
Ачыулансам, къоркъа теке.*

*Дагъы этейим, «дыгъ» этейим,
Сени оюннга тюзетейим,
Сакъалынгдан салдырайым,
Исламейге бардырайым.*

А. С. ПУШКИН
СОЛТАН ХАННЫ ЖОМАГЪЫ

Баргъаны. Аллы журналны
3-чю номериндеди.

Олтуртуп къонакъларын,
Хан сорду саулукъларын:
«Сиз, ахшы жюйюсханла,
Хатасыз жыйышханла!
Да, узакъмы бардыгъыз,
Не затха жарадыгъыз?
Не тукъум жашайды халкъ?
Дунияда къалайды хал?
Айтыгъыз, маржа, хапар,
Не хайыр да, не хатар?»
Айтдыла кемечиле, –
Хан бла кенгешчиле:
«Къыдыргъанбыз сау дуня,
Жарагъанбыз сатыугъа.
Бек иги жашайды халкъ,
Дунияда ахшыды хал.
Ханыбыз, да сен биллик –
Биз кёрдюк бир сейирлик:
Бар эди бир айрыкам,
Бир такъыр жер, арыгъан
Эс табарча да туююл,
Суу татарча да туююл.
Солургъа жарамагъан
Не бир жан жанламагъан,
Бир жангыз терекчиги,
Чакъмагъан теречиги.
Энди уа алайчыкъда,
Ол такъыр талачыкъда –
Сейирлик ариу къала,
Алтынбаш килисала, –
Кюн тийгенча, бир сахар, –
Бахчасы-неси да бар;
Къалада уа – бий Гвидон,
Жаш да, баш да бийди ол.
Бий кеси да, хан, санга,
Саламын этди саугъа».

Хан да сейирге къалып,
Хан да, ёзгерип халы:
«Ким кёргенди аллай а?!
Саламын да алмай а!
Ичимде болуп жаным,
Бармай тезалмам ары,
Болмай Гвидоннга къонакъ», –
Дейди, жеринден къоба.
Бабарыха – къарт эгеч,
Ол эки да зар эгеч
Къошдула ханнга былай:
«Аз зат демезле была,
Не этесе, ары барып,
Къыйналып, арып-талып?»
«Тюбетмез ахшылыкъгъа, –
Кёз къыса башхалагъа,
Къыздыра эди шапа, –
Кёрмегенсе, дей, сахар!
Чапмасанг неге да сен!
Сейирлик керек эсе,
Тынгыла манга, – деди, –
Айтайым санга, – деди, –
Жерлени бир жеринде,
Бир жарны бир эрнинде
Барды бир назы терек –
Хапарны азы керек –
Гебенчикча, ёречик,
Тюбюнде уа – эрленчик.
Эрленчик жырла айта,
Чертлеуюкчюкле арта,
Чертлеуюкчюкле бары –
Алтындан ташчыкълары,
Ичлери – инжи бюртюк –
Ма сейир десенг керти!
Ансы сиз да къайтдыгъыз,
Шо неге деп айтдыгъыз,

Сѣз айтабыз деп аны,
Аллына келип ханны?
Бош затны затха тергеп!
Хан да, билмей не дерге,
Сагъайды. Сейир этди:
«Да болурму бу керти?..»

Ургъуйчугъ'а, жашыртын,
Къаратханды башчыгъын.
Жепиден къарай кетип,
Къанчыгъы къайнай кетип,
Тауусханды тѣзюмюн,
Сермегенди кѣзюнден
Шапаны, танып, билип.
Ол къалгъан эди тили
Тутулуп, эсин ташлап,
Онг кѣзчюгюнден бошап,

Тынч турурча экинчи.
Олсагъат ол эгечи,
Къуллары, жууукъ къатын,
Ургъуйгъа мыллык атып:
«Ай, аман кюнлю боллукъ,
Биз сени!..» – деп, бу уулу
Ургъуйну, къысып таргъа,
Кюрешелле тутаргъа:
«Уо, хахай!» – деп къычырып.
Ургъуйчугъ'а, ычхынып,
Терезе кѣзю бла,
Тенгизни юсю бла,
Жумулуп, учуп кетди,
Тас болду ачыкъ кѣкде...

*Баргъаны
басмаланырыкъды.*

ТАРТЫШ

Жаз башында, тартыш оюн кѣп ойналады.

Бу оюнну сабийле къауум-къауум болуп ойнаучудула. Ала ёсюмлерине кѣре тизилип, бир бири ызларындан турадыла. Андан сора эки къауумгъа юлешинедиле. Эки къауум да ичлеринден бирер тамата айырадыла. Ала экиси да къалгъанлагъа айтханларын этдираллыкъ, эспирек, къарыулуракъ болургъа керекдиле. Сора, хар ким кесини къауумун ызындан тизип, тартышып башлайдыла. Тартышхан заманда ортада бир белги этедиле неда ызыкъ тартадыла. Эки тамата бир бири къолларындан тартып, ала-

ны артларында тургъанла да ала-ны беллеринден артха тартыргъа керекдиле. Эки къауумдан къайсы биригип тартса, ол хорларыкъды.

Ол заманда хорлагъан жыйын хорланнган жыйыннга минип: «Учух!» – деп, белгиленнген жерден кѣргюзтюлген жерге дери чабып келедиле. Андан сора оюн жангыдан башланады. Ол алгъындан эсе да къызадан-къыза барады, нек десенг, хар ким хорларгъа кюрешеди, хорлатса да: «Хорларма!» – деп, умут эте барады. Тап къуралса, оюнну сабийле бек суюп ойнайдыла. Бу оюн Уллу Ата журт урушха дери сабийлени суйген оюну болуучу эди.

18-чи май музейлени халкъла аралы кюнню

Багъалы сабийле! Май ай байрамлы айды. Жыл сайын 18-чи майда биз музейлени халкъла аралы байрамларын белгилейбиз.

1978 жылдан башлап, бу байрамны 150 аслам кырал белгилейди.

Россейде уа бек биринчи музей Кунтскамера болгъанды. 1714 жылда аны Пётр I кырагъан эди.

Окьюучулагъа бла келген къонакълагъа музейде экскурсияла, белгили адамла бла тубешиуле, назмула айтыуда эришиуле кыураладыла.

Бу байрамны битеу дуняда белгилейдиле. Анда биз бурун заманладан къалгъан культура эм художестволу затланы эсге тюшюребиз.

Быйыл Къабарты-Малкъарны Миллет музейи кыуралгъанлы – 100 жыл болады. Бу музейни биринчи кыураучусу Б.Э. Калмыков болгъанды.

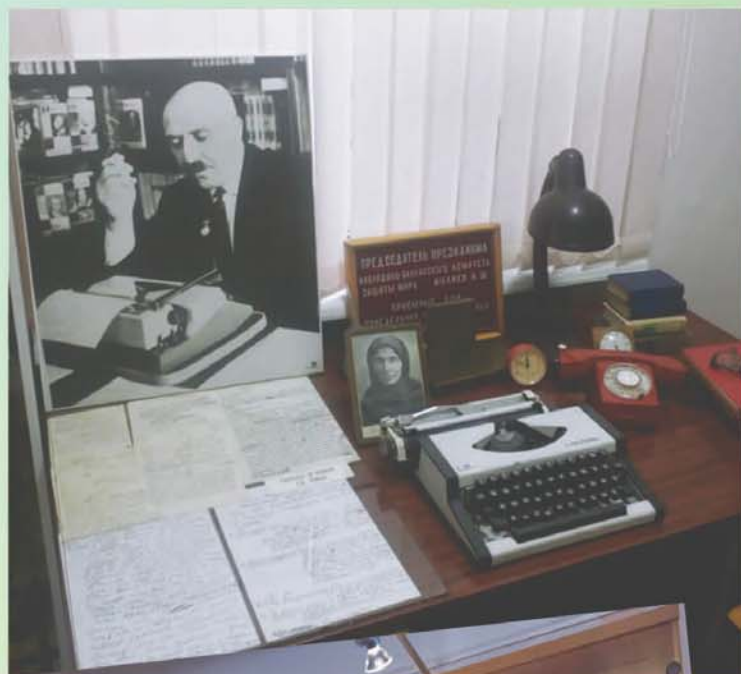
Бююнлюкде музейни филиаллары кёпдюле. Аланы санында бизни белгили поэтибиз Къ.Кулиевни музейи, Бекмурза Пачевни, Али Шогенцуковну, Марко Вовчокну, Литература, Къоруулау музейле эм башхала.

Малкъарны, Россейни, сау дуняны да уллу поэти Къулийланы Къайсын Ата журтну кыоруулачусу эди. Ол Уллу Ата журт урушда десантник, аскер корреспондент болгъанды.

Мамыр жашау келгенден сора, ол Чегемге кыайтады. Поэтни ахыр кюнлери да анда ётедиле. Аны осуят къагъытына кёре, ол Чегемде терек бахчасында асыралгъан эди.

1987 жылда уа поэтибиз эсде кыалыр ючюн деп, анда музей кыуралады.

МЫЗЫЛАНЫ Аминат

Жъайсы къарыулуракъды эм теркирекди?

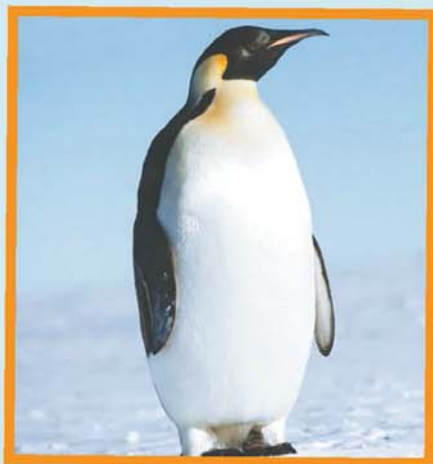
Ала барсдан (гепард) терк жууукъ жерге бир жаныуарда чапмайды – бир сагъатха 100-110 километр терклик бла. Ол тюзледе, къум эм ёзен жерледе жашайды.

Тогъайбаш тайтал (антилопа) узакълыкъгъа барындан да терк чабады – бир сагъатха 50-60 километр терклик бла. Жашагъан а Канадада, Америкада, Мексика этеди.

Бесмаш (пингвин) къанатлы жыйында бек терк жюзгенледенди. Гитче къанатчыкълары анга сууда бек иги болушадыла. Ол, ашар зат излей, 200 метр теренликге дери тюшеди. Ол тапхан жангыз жумуртханы тууарыкъ баланы атасы аягъы бла тутуп, кесине къысып, бала чыкъгъынчы, аны жылыуун сакълайды.

Къар эчки (снежная коза) Шимал Америкада къаялада жашайды. Ол, бийиклиги 95-105 сантиметр, ауурлугъу 135 килограмм бола тургъанлай окъуна, аякъ тохтамагъан чынгыллада секирип жорюйдю. Бир-бирде ёргеден энишге 6-7 метрге окъуна секиреди. Секириуде бурулгъан окъуна этеди.

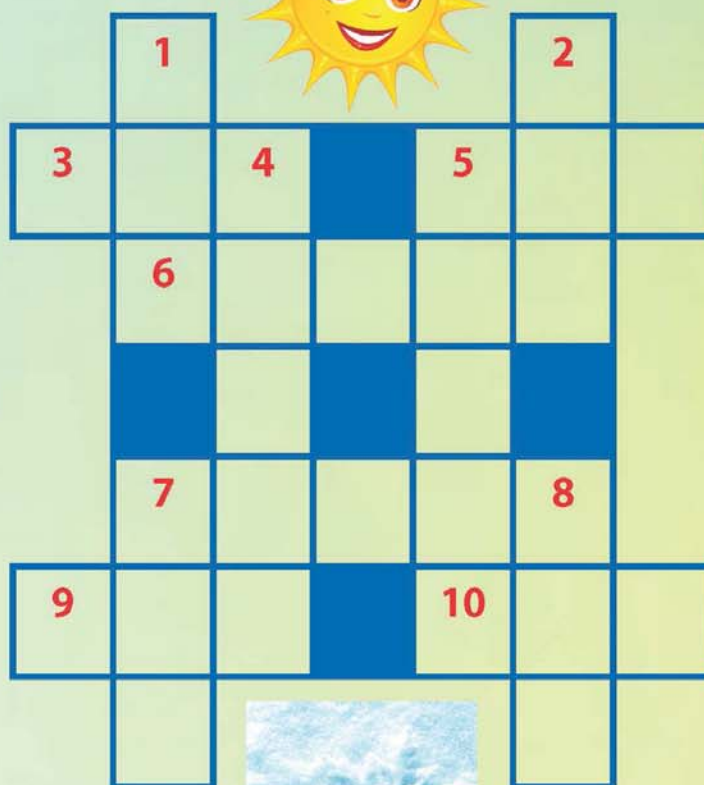

СЁЗБЕР

Сёзберни жауапларын (суратланы атларын) билип, харф-харф хар бирин уясына жыйышдыр.

ЁРЕСИНЕ: 1, 2, 4, 5, 7, 8.

ЭНИНЕ: 3, 5, 6, 7, 9, 10.

4-чю санында (2021) басмаланган СЁЗБЕРНИ ЖАУАПЛАРЫ

ЭНИНЕ: 2.Илхам. 6. Аш. 7. Акъ. 9. Ата. 11. Тил. 12. Бет. 13. Ана. 15. Уу.
17. Окъ. 18. Чырай.

ЁРЕСИНЕ: 2.Иш. 3. Хат. 4. Ма. 6. Айтыу. 8. Къатыкъ. 9. Ала. 10. Аба. 14.
Нюр. 16. Уч. 17. Ой.

Жарашдыргъан Абуланы А.

Ежемесечный
литературно-художественный
журнал для детей

«НЮР» («Свет») № 5-2021 г.

Выходит
с января 1982 года
На балкарском языке

Учредитель:
Государственное
казённое учреждение
Кабардино-Балкарской
Республики «КБР-Медиа»

И.о. главного редактора
З. Д. НОГЕРОВА

Редколлегия:

Л. АХАЕВА
А. БЕГИЕВ
М. БЕШПАЕВ
Т. БИТТИРОВА
Ж. ГУЗЕЕВ
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Художественный редактор
М. ОРАКОВА

Оформление
И. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и вёрстка
А. МИЗНЕВОЙ

1-2-чи бетледе суратланы
А. ЕЛКАНОВ алгъанды.

Журнал зарегистрирован
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по
Кабардино-Балкарской Республике
Рег. ПИ № ТУ07-00124 от
11.01.2018 г.

Сдано в набор 19.04.2021 г.
Подписано в печать 05.05.2021 г.
Выход в свет 28.05.2021 г.
Формат 60x90 1/8
Бумага мелованная
Гарнитура литературная
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1000 экз.
Заказ №1040
Индекс П15895

Стоимость одного номера
по подписке через ФГУП
«Почта Россия» – 15,19 руб.;
за 6 месяцев – 91,14 руб.
Адрес редакции: 360017,
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
Тел.: 42-37-27; 42-14-19.
jurnalnur@mail.ru

Адрес издателя: 360017
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
ГКУ «КБР-Медиа».
Дом печати.

Отпечатано в ООО «Издатель-
ство «Южный регион», 357600,
Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5а

Отпечатано в полном
соответствии с качеством предо-
ставленного электронного ориги-
нал-макета.

Ахкубекланы Бэла

**Кючменланы
Эльдар**

2021 жылны экинчи жарымында да «НЮРНЮ» алып туругъа сыйгенле, почтагъа барып, жазылыргъа боллукъсуз. Жарым жылгъа багъасы - 100 сом жетмеген бирди. Школда окъугъан сабийи болгъанга, 1-чи, 10-чу класслада болса да, «НЮР» бек керекди. Анда басмаланган затла сабийлеге тилни, адепни-къылыккыны билирге, тынгылы адам болуп ёсерге болушурукъдула. Багъалы ата-анала, ол тукъум затла сизге багъалы эселе, сабийлеригизге журналны жаздырыгъыз.

Сорлугъу болгъан бу телефон бла сёлешигиз:
8-996-917-82-14.

Бизни индексибиз: П15895